

GYAKORLATI ÚTMUTATÓ

A MUNKAERŐ KIZSÁKMÁNYOLÁS CÉLJÁBÓL FOLYTATOTT EMBERKERESKDELEM ÁLDOZATÁVÁ VÁLT SZEMÉLYEK ELSŐ SZINTŰ AZONOSÍTÁSÁHOZ

Jelen útmutató a munkaerő kizsákmányolás áldozataival kapcsolatba kerülő szakértők számára készült, akik felismerhetik az áldozattá válás jeleit, és az érintett személyt az illetékes hatóságokhoz utalhatják további azonosítása és támogatása érdekében. Az emberkereskedelem súlyosan sérti az alapvető emberi jogokat, ezért minden lehetséges eszközzel fel kell deríteni annak lehetséges áldozatait, és védelmet kell biztosítani számukra. Az itt felsorolt meghatározások, jelek és eljárási módok útmutatásul szolgálnak a szakértők számára, hogyan viszonyuljanak a lehetséges áldozatokhoz, és milyen intézkedésekre van szükség. További részletek az alábbi honlapon olvashatók:

<http://www.fei.gouv.fr/fr/nos-projets/focus-sur/euro-trafguid.html>

I. MI AZ EMBERKERESKEDELEM?

Az Európai Parlament és a Tanács 2011/36/EU irányelve szerint az **emberkereskedelem** „Személyek kizsákmányolás céljából való toborzása, szállítása, átadása, rejtegetése vagy fogadása – az adott személyek feletti ellenőrzés megváltoztatását vagy átadását is ideértve – fenyegetéssel, erőszakkal vagy egyéb kényszer alkalmazásával, emberrablással, csalással, megfélemlítéssel, hatalommal vagy a kiszolgáltatott helyzettel való visszaélés révén, illetve anyagi ellenszolgáltatásnak vagy előnyöknek valamely személy felett ellenőrzést gyakorló személy beleegyezésének megszerzése érdekében történő nyújtásával vagy elfogadásával. A kizsákmányolás magában foglalja legalább a prostitúció révén történő kizsákmányolást vagy a szexuális kizsákmányolás más formáit, a kényszermunkát vagy - szolgáltatásokat – a koldulást, a rabszolgotartást vagy a rabszolgotartáshoz hasonló gyakorlatot és a szolgaságot is ideértve –, a bűncselekményhez kapcsolódó kizsákmányolást és a szervek kivételét.”

Az emberkereskedelem fogalma három részből tevődik össze: egy **TEVÉKENYSÉG**, amelyet meghatározott **ESZKÖZÖK** útján hajtanak végre kizsákmányolás **CÉL**jából. A tevékenységek, eszközök és célok a következőképpen foglalhatók össze:

TEVÉKENYSÉG

- Toborzás
- Szállítás
- Átadás
- Rejtegetés
- Fogadás
- Az adott személyek feletti ellenőrzés megváltoztatása vagy átadása

ESZKÖZ

- Fenyegetés
- Erőszak
- Egyéb kényszer
- Emberrablás
- Csalás
- Megtévesztés
- Hatalommal vagy kiszolgáltatott helyzettel való visszaélés
- Anyagi ellenszolgáltatásnak vagy előnyöknek valamely személy felett ellenőrzést gyakorló személy beleegyezésének megszerzése érdekében történő nyújtása vagy elfogadása

CÉL

- Prostitúció révén történő kizsákmányolás vagy a szexuális kizsákmányolás más formái
- Kényszermunka vagy más szolgáltatások, beleértve a koldulást
- Rabszolgatartást vagy a rabszolgatartáshoz hasonló gyakorlat
- Szolgaság

- A bűncselekményekhez kapcsolódó kizsákmányolás
- Szervek kivétele

Ez azt jelenti, hogy, ha a felsorolt tevékenységek, eszközök vagy célok valamelyikét észleljük, vélhetően emberkereskedelem áldozatát fedeztük fel.

Megjegyzés: Ha az érintett személy **gyermek**, nem kell figyelembe venni, hogy bármely felsorolt eszközt alkalmazzák-e. A **tevékenység** bármilyen típusú kizsákmányolás **céljából** történő végzése elegendő az emberkereskedelem gyanújához.

II. MIT JELENT A KÉNYSZERMUNKA?

A kényszermunka, rabszolgamunka vagy ahhoz hasonló tevékenységek olyan munkára utalnak, **amelyet valaki nem önszántából, hanem kényszer hatására vállal**. Abban az esetben, ha a kizsákmányolt dolgozót megtevesztik a munka természetét és feltételeit illetően, kényszermunkáról beszélünk.

A kényszermunka, és a rabszolgasághoz, szolgamunkához hasonló cselekmények **bármely ipai ágazatban és bármely szakmán belül előfordulhat**. A kényszermunkát végző személyek például háztartási, mezőgazdasági alkalmazottként, hotelban, étteremben, építkezéseken vagy más ágazatokban dolgoznak jellemzően piszkos, embertelen és veszélyes körülmények között.

KI VÁLHAT KÉNYSZERMUNKA ÁLDOZATÁVÁ?

Bárki lehet kényszermunka áldozata: férfiak, nők és gyermekek, az adott tagállam állampolgárai és migránsok egyaránt (különösen, ha anyagi ellenszolgáltatásért cserébe történik a toborzás vagy a szállítás). Az árnyékgazdaságban dolgozók, a háztartási alkalmazottak, azok, akik nincsenek tisztában a jogaikkal, kisebbségek tagjai, akik ugyanahhoz a közösséghez tartozó munkáltatójuknak dolgoznak, a szegény közösségekben és családokban élő gyermekek, utcagyerekek, szülők, gondviselők nélkül maradt gyermekek.

KI VÁLHAT EMBERKERESKEDŐVÉ?

Bárki válhat emberkereskedővé: férfiak és nők, az adott állam állampolgárai és migránsok egyaránt. Az emberkereskedők sok esetben ugyanannak a családnak vagy nemzetnek a tagjai, mint áldozatuk, akár együtt is élhetnek és dolgozhatnak velük. Az is előfordulhat, hogy az emberkereskedők korábban szexuális kizsákmányolás céljából történő emberkereskedelem áldozatai voltak, és most anyagi haszonszerzés céljából foglalkoznak emberkereskedelemmel. Egyes emberkereskedők prostituáltak toborzását szervezik, mások a szállításukért és átadásukért, a rejtegetésükért vagy befogadásukért felelősek.

MI A KÜLÖNBSÉG A KIZSÁKMÁNYOLÁS CÉLJÁBÓL TÖRTÉNŐ EMBERKERESKEDELEM ÉS A ROSSZ MUNKAKÖRÜLMÉNYEK KÖZÖTT?

Sok munkavállaló sanyarú körülmények között, alacsony fizetésért, vagy egészségtelen környezetben dolgozik, anélkül, hogy kizsákmányolnák őket. Az a személy, aki saját akaratából, a körülmények ismeretében vállal munkát, és megfelelő indoklással, megtorlás nélkül benyújthatja felmondását munkáltatója felé, nem kényszermunka áldozata. Hasonlóképpen azok, akik a nehéz gazdasági helyzet, alternatív megoldások híján rossz körülmények között dolgoznak, nem minősülnek automatikusan áldozatnak.

MI A KÜLÖNBSÉG A MUNKAERŐ KIZSÁKMÁNYOLÁS CÉLJÁBÓL TÖRTÉNŐ EMBERKERESKEDELEM ÉS A BE NEM JELENTETT MUNKAVÉGZÉS KÖZÖTT?

A be nem jelentett munka alatt olyan munkavégzést értünk, amely természetét tekintve jogszerű keretek között folyik, azonban nincs bejelentve a hatóságokhoz. Ez kizárja a bűncselekményeket, és azokat a munkákat, amelyeket nem kell bejelenteni. Elméletileg a munkavállalók emberkereskedelem és munkaerő kizsákmányolás áldozataivá válhatnak bejelentett munka keretében is, valójában azonban a munkaerő kizsákmányolás céljából történő emberkereskedelem is legtöbbször nem bejelentett munkával végződik. Hasonlóképpen a be nem jelentett munka nem minden esetben származik emberkereskedelemből: a feketemunka gyakran anyagi okokra vezethető vissza, tehát az a célja, hogy mindkét partner el tudja kerülni a szociális adókat.

MI A KÜLÖNBSÉG A MUNKAERŐ-KIZSÁKMÁNYOLÁS CÉLJÁBÓL TÖRTÉNŐ EMBERKERESKEDELEM ÉS AZ ILLEGÁLIS FOGLALKOZTATÁS KÖZÖTT?

A bevándorlók illegális foglalkoztatása nem törvényszerűen emberkereskedelem. Az illegális foglalkoztatás harmadik országbeli, az országban jogtalanul tartózkodó személyek foglalkoztatását jelenti. Az EU-n belül sok esetben EU-állampolgárok válnak emberkereskedelem áldozatává, akik nem kérnek tartózkodási vagy munkavállalási engedélyt. Ez azt jelenti, hogy bárki válhat emberkereskedelem áldozatává, anélkül, hogy hivatalos okmányokkal nem rendelkező bevándorló lenne. Vannak olyan, az EU határain kívülről érkező bevándorlók is, akik hivatalos okmányokkal érkeznek az adott országba, és akiket az emberkereskedők átadnak egy munkáltatónak, aki a munkaerő kizsákmányolási lánc része. Fordított esetben az is előfordul, hogy hivatalos iratokkal nem rendelkező bevándorlók önként, kényszer nélkül, jobb vagy rosszabb munkakörülmények között vállalnak munkát.

EMBERKERESKEDELEM ÁLDOZATA AZ, AKI SOKAT FIZETETT AZÉRT, HOGY ILLEGÁLISAN ÁTKELHESSEN A HATÁRON?

Nem feltétlenül. Az, hogy valaki fizetett egy szervezett illegális határátkelésért, nem egyenlő az emberkereskedelemmel. Ezt hívják **embercsempészsnek**.

Az emberkereskedelem nem ugyanaz, mint a migránsok csempészése. A migránsok csempészése olyan bűncselekmény, amelynek célja anyagi vagy más jellegű haszonszerzés azáltal, hogy valaki illegálisan lép be egy államba, amely az illetőnek nem a hazája vagy tartózkodási helye.

A migránsok csempészéséről szóló jegyzőkönyv 3.(a) cikke: „A migránsok csempészete olyan tevékenységet jelent, amelynek célja direkt vagy indirekt anyagi vagy más jellegű haszonszerzés azáltal, hogy valaki illegálisan belép egy állam területére, ami az érintett személynek nem a hazája vagy tartózkodási helye.”

A csempészés esetében a migráns beleegyezik, hogy fizet valakinek (a csempészsnek), aki megszervezi és/vagy elősegíti illegális belépését egy állam területére, ami az érintett személynek nem a hazája vagy tartózkodási helye.

Az embercsempészek nem foglalkoznak azzal, mi történik a migránsokkal a határátlépés után. Az embercsempészek célja tehát nem az, hogy kizsákmányolják a migráns személyt, ha az eléri úti célját, hanem az anyagi haszonszerzés. Az embercsempészet az állam ellen irányuló bűncselekmény (illegális belépés), és nem pedig a migráns személy elleni, aki fizetett a szolgáltatásért.

A négy fő különbség migránsok csempészete és az emberkereskedelem között:

	Emberkereskedelem	Migránsok csempészete
Cél	Kizsákmányolás	Pénz vagy más anyagi haszon
Hozzájárulás	Nem valós	Valós
Határon átnyúló jelleg	Nem szükséges	Szükséges
Bűncselekmény	A személy ellen	Az állam ellen

Egy további különbség az emberkereskedelem és az embercsempészet között a **beleegyezés** kérdése. Az embercsempészet esetében a csempészett személy hozzájárul az embercsempészetéhez. Ez a személy egy ügyfél, aki fizet azért, hogy illegálisan beléphessen egy országba.

Az emberkereskedelem és a csempészet folyamata összefügghet, és nehéz elkülöníteni a két bűncselekményt. A csempészett személyek és az emberkereskedelem áldozatai is a határt illegálisan átlépő személyek ugyanazon csoportjában fordulhatnak elő, ugyanis a bűnügyi hálózatok összekapcsolódnak.

MIÉRT FONTOS AZ ÉRINTETT SZEMÉLYEK EMBERKERESKEDELEM ÁLDOZATAKÉNT VALÓ AZONOSÍTÁSA?

El kell tudnunk magyarázni a személynek, miért fontos azonosítani őt az emberkereskedelem áldozataként. Az érintett személyek sok esetben nem fogadják jól, ha áldozatnak nevezik őket, és nem ismerik el, hogy azzá váltak. A lehetséges áldozatok felderítése azonban fontos feladat, mivel ezek a személyek valószínűleg veszélyben vannak, és a szakértőknek kötelességük megvédeni őket. Továbbá a lehetséges áldozatok felderítése és segítése által részt vehetnek a szervezett bűnözés elleni küzdelemben.

Az azonosítás szükségességének fő okai:

- Az érintett személyt meg kell védeni azoktól, akik kizsákmányolják, kárt okoznak neki vagy megfenyegetik őt.
- A célországban hivatalos okmányok nélkül tartózkodó külföldit őrizetbe lehet venni akkor is, ha emberkereskedelem áldozata, amennyiben ezt nem állapították meg. E személyeket lehetséges áldozatként kell kezelni, nem bűnözőként.
- Ha a személyt emberkereskedelem áldozataként azonosították, az illetékes hatósághoz irányítják, amely gondoskodik a személy védelméről, valamint ellátja azonnali és rövid távú szükségleteit.
- A lehetséges áldozatok felderítése segít megszabadítani azokat a férfiakat és nőket, fiúkat és lányokat, akik ugyanolyan vagy hasonló kizsákmányolás áldozatai, ugyanis az emberkereskedőknek jellemzően több áldozata van.
- Az első szintű azonosítás a bizonyítás alapjául szolgálhat, eljárás indulhat a visszaélést elkövetők ellen, és letartóztathatják, büntetőeljárás alá vonhatják őket.
- Ez kártérítési és jogorvoslati lehetőséget biztosíthat az áldozat számára.

III. MIT TEHETÜNK ÉS HOGYAN?

Feladatunk **felismerni annak jeleit**, hogy valaki emberkereskedelem áldozata. Ez esetben **értesítenünk kell az illetékes hatóságokat, és fel kell ajánlanunk a személynek, hogy a hivatalos azonosítást végző és segítséget nyújtó hatóságokhoz irányítjuk.**

1. GONDOSKODJUNK A SZEMÉLY BIZTONSÁGÁRÓL ÉS ALAPVETŐ SZÜKSÉGLETEIRŐL

- Meg kell győződnünk arról, hogy a helyzet biztonságos az érintett személy számára és számunkra is. Amennyiben nem (ha például kihallgatnak vagy megfenyegetnek), el kell hagynunk a helyszínt, és **értesítenünk kell a rendőrséget.**
- Védett szálláshelyet, ételt, italt, nyugalmat és más alapvető szükségletehez való hozzáférést kell biztosítanunk az érintett személy részére.

2. ÁLLAPÍTSUK MEG, HOGY AZ ÉRINTETT SZEMÉLY GYERMEK-E

- Állapítsuk meg, hogy (18 év alatti) gyermekről van-e szó, mert ebben az esetben speciálisan kell eljárunk. Tartsuk szem előtt, hogy sok 18 éven aluli fiatal nagykorúnak mondja magát.
- Kétség esetén vélelmezzük, hogy a személy gyermek, és eszerint járjunk el. A személy pontos életkorát az eljárás későbbi szakaszában az illetékes szervek állapítják meg.
- Ha az illető (feltételezhetően) gyermek, amint elegendő okunk van azt feltételezni, hogy őt valamilyen módon kizsákmányolják, mindenekelőtt értesítenünk kell **az illetékes gyermekjóléti szolgálatot vagy gyámhatóságot**. Itt az azonosítás során rendszerint multidiszciplináris eszközöket alkalmaznak orvosok és pszichológusok bevonásával. Az ő feladatuk, hogy az emberkereskedelem azonosításában további lépéseket tegyenek. Mindeközben az is fontos, hogy a gyermek biztonságban érezze magát, és félelmeit meghallgassák. A szakosított hatóság dönti el, hogy kell-e és mikor kell értesíteni a szülőket, gondviselőket.

3. GYŐZŐDJÜNK MEG RÓLA, HOGY ÉRTJÜK EGYMÁST

Ha jeleket vagy alapvető kifejezéseket használunk, ez elegendő kommunikáció ahhoz, hogy védelmet nyújtsunk, és megállapítsuk, hogy a személy gyermek-e. Az emberkereskedelem további feltárása érdekében meg kell győződünk arról, hogy a személy érti az általunk beszélt nyelvet. Amennyiben nem, tolmács segítségét kell kérnünk, akit nekünk és a lehetséges áldozatnak is el kell fogadnunk. Ne fogadjuk el a lehetséges áldozat ismerősei, barátai vagy „kollégái” segítségét, mert ők is kapcsolatban lehetnek az emberkereskedővel.

4. NYERJÜK EL A SZEMÉLY BIZALMÁT, MONDJUK EL, KIK VAGYUNK

- Szolgáljunk minél több információval, beleértve, hogy kik vagyunk, milyen szervezetnek dolgozunk, és mi a célja a beszélgetésnek.

- **Kérjük a személy beleegyezését**, hogy elkezdhessük a beszélgetést, tudassuk vele, hogy bármikor félbeszakíthat, vagy kérdezhet a részletekről. Továbbá biztosítsuk arról, hogy személyazonossága csak a beleegyezésével fedhető fel azok előtt a szervezetek előtt, amelyek támogatást nyújthatnak neki.
- Kérjük a személy beleegyezését, hogy amennyiben szükséges, jegyzeteket készíthessünk a beszélgetés alatt, és magyarázzuk el ennek okát.
- Mialatt a személlyel beszélünk és őt hallgatjuk, tartsuk szem előtt az **emberi jogi megközelítést**, mely szerint az emberkereskedelem áldozatainak jogai vannak.
- Tartsuk tiszteletben a **nemi szempontokra érzékeny megközelítést**, különösen akkor, ha szexuális kizsákmányolásról van szó.

5. FIGYELJÜNK ÉS KÉRDEZZÜNK

Feladatunk, hogy **megfigyeljük a helyzetet és meghallgassuk a személyt** annak érdekében, hogy megállapíthassuk az emberkereskedelem lehetséges áldozata-e. Amennyiben lehetséges, dokumentáljuk az emberkereskedelem jeleit, amelyeket észlelünk a bizonyítékok gyűjtése során.

Az azonosítás elősegítése érdekében az útmutató végén olyan jeleket soroltunk fel, amelyek arra utalnak, hogy az adott személy emberkereskedelem áldozata.

Olvassuk el azon jelek listáját, amelyek például szolgálnak arra, hogy mi jelezheti, hogy a személy emberkereskedelem áldozata. Egyes jeleket megfigyelés, másokat meghallgatás során azonosíthatunk. Az útmutató függelékében pipájuk ki, ha valamelyik jelet beazonosítottuk. Ez segíti annak eldöntését, hogy szükséges-e a személyt az illetékes hatósághoz irányítanunk.

Ha a beszélgetés végén arra a következtetésre jutunk, hogy a személy emberkereskedelem áldozata lehet, **fel kell ajánlanunk neki, hogy egy szakosított szervhez irányítjuk**, amely segítséget és védelmet biztosít rövid-, közép- vagy esetleg hosszútávon. A következő bekezdés segít elmagyarázni, mi történik, ha a személy a hivatalos azonosításért felelős hatósághoz kerül. Ha nem érezzük magunkat kompetensnek arra, hogy a lehetséges áldozatot hivatalos azonosításának következő lépéseiről tájékoztassuk, mondjuk csak azt, hogy amint kapcsolatba kerül a szakosodott

szervekkel, egy arra kijelölt munkatárs el fogja neki magyarázni az egész folyamatot, és választ fog kapni kérdéseire.

6. HA SZÜKSÉGES MONDJUK EL, MIK AZ EMBERKERESKEDELEM ÁLDOZATAI AZONOSÍTÁSÁNAK KÜLÖNÖZŐ LÉPÉSEI

Az emberkereskedelem lehetséges áldozata megkérdezheti, hogy mi történik, miután az emberkereskedelem áldozatainak azonosításáért illetékes hatósághoz irányítják őt. Az alábbi információ azt a célt szolgálja, hogy felkészülten válaszolhassunk a kérdésekre, ha úgy érezzük, képesek vagyunk rá.

Ha a személy beleegyezik, hogy az illetékes hatósághoz irányítsák (nemzeti áldozatirányítási mechanizmus), akkor az emberkereskedelem áldozatainak azonosításáért felelős szakértők kérdezik ki. Ha megállapításra kerül, hogy az azonosításba bevont személy feltételezhetően emberkereskedelem áldozata, akkor áldozatként kell kezelni, és megilletik az emberkereskedelem áldozataira vonatkozó nemzeti jogszabályban előírt támogatások mindaddig, amíg az azonosításnak ellentmondó új bizonyíték elő nem kerül.

Azok a felnőttek, akiket áldozatként azonosítottak, és amennyiben hozzájárulásukat adják:

- Felépülésükhöz szükséges támogatást és legfeljebb 30 nap gondolkodási időt kapnak, ami a jogellenesen az országban tartózkodó áldozatok számára jogot biztosít arra, hogy az országban maradhassanak, felépüljenek a megpróbáltatásokat követően, és megalapozott döntést hozzanak arról, együttműködnek-e az illetékes hatóságokkal az emberkereskedők üldözése érdekében
- Védelemben részesülnek a korábbi kizsákmányolókkal/emberkereskedőkkel szemben, kockázatelemzést követő, közös döntés alapján tett biztonsági intézkedések által
- Tolmácsszolgáltatást kapnak
- Ingyenes jogi tanácsadást és jogi képviselést kapnak
- Orvosi és gyógyszeres ellátást kapnak, amennyiben szükség van rá

- Ingyenes pszicho-szociális ellátást kapnak

Később ez a szerv vagy más illetékes hatóság megvizsgálja részletesebben az esetet, hogy az emberkereskedelem áldozatának hivatalos státusza megállapításra kerüljön. Ez a státusz feljogosít arra, hogy:

- A harmadik országbeli, legális tartózkodási engedéllyel nem rendelkező áldozatok hosszú távú tartózkodási / munkavállalási engedélyt kaphassanak
- Kártérítést kaphassanak
- A fiatalok képzésben részesülhessenek
- Rendszeres orvosi és gyógyszeres ellátást kaphassanak
- Az áldozatokat, amennyiben úgy kívánják, biztonságosan és méltóságuk megőrzésével haza, vagy esetleg más országba telepíthetik

Ha a feltételezett áldozat gyermek, azonosítását követően speciális intézkedésekre jogosult.

Ezek a következők:

- Az illetékes hatóságok speciális intézkedéseket tesznek annak érdekében, hogy megállapítsák a gyermek személyazonosságát, állampolgárságát és azt, hogy voltak-e kísérői
- Jogi képviselőt rendelnek ki a gyermek számára
- Kártérítést biztosítanak a gyermek számára
- Az illetékes hatóságok feladata hogy mindent megtegyenek a gyermek családjának megtalálása érdekében
- Iskoláztatáshoz vagy más képzési formához való jogosultság
- Az önkéntes visszatérés lehetősége, ha a kiskorú úgy kívánja, miután az illetékes gyermekvédelmi hatóságok megállapították, hogy az a gyermek érdekét szolgálja

7. CSELEKEDJÜNK!

A beszélgetés után 4 lehetőségünk van:

- A. **Ha a személy gyermek**, az első lépés, hogy felhívjuk az **illetékes gyermekjóléti szolgálatot vagy gyámhatóságot**.

Ha a személy felnőtt:

- B. Abban az esetben, ha **a személy vélhetően emberkereskedelem áldozata**, és hozzájárul ahhoz, hogy a szakosított hatósághoz irányítsák, hívunk kell a hatóságot, és hozzá kell irányítanunk a személyt.
- C. Abban az esetben, **ha úgy véljük, hogy a személy emberkereskedelem áldozata, azonban ő nem szeretne a hatóságokhoz fordulni**, legalábbis egyelőre, fel kell ajánlanunk a személynek, hogy vegye azt fontolóra, és bocsássuk rendelkezésére az elérhetőségek listáját, amennyiben meggondolná magát, valamint azon szervezetek adatait, amelyek segíthetnek a különböző kérdésekben, mint például orvosi vizsgálatok vagy jogi segítségnyújtás. **Amennyiben bűncselekmény szemtanúi vagyunk, egyes országokban kötelező értesíteni a hatóságokat, függetlenül attól, hogy az áldozat beleegyezik-e vagy sem. Ha ez a helyzet áll fenn, értesítenünk kell a hatóságokat.**
- D. Abban az esetben, **ha nem gondoljuk, hogy a személy emberkereskedelem áldozata**, de úgy véljük, szüksége van segítségre, tájékoztassuk a támogatást nyújtó szervezetekről, és lássuk el emberkereskedelemmel kapcsolatos tájékoztatóanyaggal.

IV. MIK A MUNKAERŐ KIZSÁKMÁNYOLÁS CÉLJÁBÓL TÖRTÉNŐ EMBERKERESKDELEM JELEI?

E fejezet célja, hogy segítsen felderíteni az emberkereskedelem jelenségét azáltal, hogy felismerjük a tevékenység, az eszközök és a munkaerő kizsákmányolás bizonyos jeleit.

Nem mindegyik fordul elő egy adott eset során, amellyel dolgunk van. Azok a jelek, amelyek a feltételezett áldozatról ránézésre megállapíthatóak, kiemelték, míg azok, amelyek a beszélgetés közben mutatkozhatnak meg, nincsenek kiemelve. Vegyük

figyelembe, hogy az alábbi lista nem teljes, és további jeleket is feljegyezhetünk vagy módosításokat is tehetünk, hogy reagálhassunk az emberkereskedők módszereinek változásaira.

A megfigyelési fázist (ha van rá mód) és a személlyel való beszélgetést követően ki kell tudnunk tölteni az 1. számú függelék néhány vagy minden rubrikáját.

CÉL: FELISMERÜNK-E NÉHÁNY OLYAN JELET AZ ALÁBBIK KÖZÜL, AMELYEK ARRA UTALNAK, HOGY A SZEMÉLY MUNKAERŐ KIZSÁKMÁNYOLÁS ÁLDOZATA?

- A munkakörülmények munkajogba vagy a kollektív szerződésekbe ütköznek
- Tilos számára szünetet, szabadnapot, szabadidőt tartani, vagy hívásra kell dolgoznia bármikor.
- A munkáltató nem tud felmutatni munkaszerződést, biztosítást vagy alkalmazotti nyilvántartást.
- A munkavállaló nem tudja, mennyi keres.

TEVÉKENYSÉG: FELFEDEZÜNK-E JELEKET AZ ALÁBBIK KÖZÜL?

TOBORZÁS

- A személy nem tudta, hol fog dolgozni.
- A személy rendkívül magas összeget fizetett a toborzásért.
- A személy nem rendelkezik munkaszerződéssel, a határidők és a feltételek nem körülvonalazottak, vagy a munkaszerződés olyan nyelven íródott, amelyet az érintett személy nem ért.

SZÁLLÍTÁS, ÁTADÁS

- Nem maga a személy szervezte az utazást, vagy nem ismeri a kiindulási helytől az úti célig vezető útvonalat.
- **A személy félelmet mutat kísérőjével szemben.**

- Egy harmadik személy adja vissza az útlevelet az érintett személynek közvetlenül a határátlépés előtt.
- Az egy csoporton belül utazók láthatóan nem ismerik egymást.

REJTEGETÉS

- A személy a munkahelyén él és alszik.
- Az alvóhelyek túlszűfoltak, egészségtelenek, és hiányoznak az alapvető higiéniai eszközök, valamint a magánszféra korlátozott vagy egyáltalán nem létezik.
- A személyt korlátozzák a saját területén való mozgásban.

ESZKÖZ: ÉSZLELJÜK-E A KÖVETKEZŐ JELEKET?

FENYEGETÉS

- A személy félelem és aggodalom jelét mutatja, különösen a felügyelő jelenlétében, aki jelen van a szállítás, utaztatás és határátlépés során.
- A személy összefüggéstelen dolgokat, vagy úgy tűnik, betanított szöveget mond.
- Azok a felügyelők, akik jelen vannak a személy szállításakor utaztatásakor és a határátlépésekor, agresszív magatartást mutatnak, a személlyel szemben.

ERŐSZAK ALKALMAZÁSA

- A személynek látható sérülései vannak (pl. horzsolás, sebhely, vágás, száj-és fogsérülés, cigaretta okozta égés nyomai).
- A személy félelem és aggodalom jeleit mutatja (pl. izzadás, reszketés, nehézség a feltett kérdésre való azonnali válaszadásban, szemkontaktus kerülése kultúrától független okokból).

A SZABAD MOZGÁS KORLÁTOZÁSA

- A személy ugyanazon a helyen él és dolgozik.

- **A munkahelyen ellenőrző mechanizmusok vannak, pl. videokamerás megfigyelés, olyan jelek, amelyek megtiltják a távozást, nem nyitható ablakok vagy rácsos ablakok, zárt ajtók stb.**

ELSZIGETELÉS

- A személy nem tudja, hol tartózkodik vagy mi a címe.
- **A munkahely egy kieső helyen van, amelyet nehéz megközelíteni tömegközlekedéssel vagy autóval.**
- A személy nem, vagy korlátozottan jut hozzá a kommunikációs eszközökhöz. (pl. telefon, levél, internet).
- **A munkáltató arra törekszik, hogy megválaszolja a kérdéseket az adott személy helyett, és/vagy tolmácsolja valamennyi beszélgetését.**

DOKUMENTUMOK VISSZATARTÁSA

- A személynek nincs a tulajdonában vagy nincs hozzáférése személyes irataihoz (útleveél, személyigazolvány, vízum, munkavállalási vagy tartózkodási engedély) vagy más értékes személyes tárgyához (jegy a visszaútra) és nem tud hozzájutni kérésre sem.
- Más munkavállalók ugyanebben a helyzetben vannak, és szintén nem jutnak hozzá személyes irataikhoz.
- **A személyes iratok hamisnak tűnnek.**

BÉREK VISSZTARTÁSA

- A munkáltató nem tud bemutatni munkaszerződést, nem tudja bizonyítani, hogy kiutalta a fizetést a munkavállalók részére, vagy a munkaszerződést és a fizetési nyilvántartásokat megsemmisítették.
- A fizetések rendszertelenül érkeznek és/vagy sűrűn késnek.
- A személy nem tudja, hogyan számítják ki a béreket, levonásokat vagy nem tudja, mennyit keres.

MEGTÉVESZTÉS/CSALÁS

- A valós munkaviszonyok és feltételek eltérnek attól, amiben szóban vagy írásban megegyeztek.

- A személy új szerződést írt alá munkába lépéskor.

KISZOLGÁLTATOTT HELYZETTEL VALÓ VISSZAÉLÉS

- A személy szabálytalan adminisztratív helyzetben van, és nincs tartózkodási vagy munkavállalási engedélye.
- A személy olyan csoport tagja, amely diszkrimináció áldozata, vagy nem rendelkezik egyenlő jogokkal a társadalomban (pl. szexuális irányultság, menekült vagy menedékes státusz, etnikai csoporthoz való tartozás, fogyatékoságok, árvaság, vallási vagy kulturális kisebbségi csoporthoz való tartozás).
- A személy alacsony iskolai végzettséggel rendelkezik vagy analfabéta, vagy nem ismeri a helyi nyelvet.
- A személy érzelmileg vagy gazdaságilag függ a munkaadójától/toborzójától (pl. szerelmi vagy vérségi kapcsolat miatt).
- A személy félve utal vallási vagy kulturális meggyőződésére.

ADÓSRABSZOLGASÁG

- A személynek rendkívül magas összeget kell fizetnie a toborzásért, szállításért, szállásért, ételért, eszközökért vagy biztonsági berendezésekért, amelyeket közvetlenül a béréből vonnak le.
- A fizetési előlegek visszafizetésének feltételei nem világosak vagy manipuláltak.
- A fizetések emelésének indoka kiszámíthatatlan és illegális korlátok közé szoríthatják.
- A szülők fizetséget kaptak cserébe azért, hogy gyermeküket elvitték az emberkereskedők.

1. számú függelék

Kitöltendő a feltételezeten emberkereskedelem áldozatává vált személy azonosítása során

		0 NINCS JEL	1 VANNAK JELEK	2 BIZTOS JELEK	3 TÖBB INFORMÁCIÓ SZÜKSÉGES
TEVÉKENYSÉG	TOBORZÁS				
	SZÁLLÍTÁS, ÁTADÁS				
	REJTEGETÉS, BEFOGADÁS				
ESZKÖZ	FENYEGETÉS				
	ERŐSZAK ALKALMAZÁSA				
	MOZGÁS KORLÁTOZÁSA				
	ELSZIGETELÉS				
	DOKUMENTUMOK VISSZATARTÁSA				
	BÉREK VISSZATARTÁSA				
	CSALÁS, MEGTÉVESZTÉS				
	HATALOMMAL VAGY KISZOLGÁLTATOTT HELYZETTEL VALÓ VISSZAÉLÉS				
	ANYAGI ELLENSZOLGÁLTATÁSOK NYÚJTÁSA VAGY ELFOGADÁSA				
	CÉL	MUNAKERŐ-KIZSÁKMÁNYOLÁS			
SZEXUÁLIS KIZSÁKMÁNYOLÁS					
JOGELLENES TEVÉKENYSÉGEK					